

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	ВК-02 Історіософія вибірковий
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	доктор Phd 032 Історія та археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2023-2024/ 3-й семестр / 2 курс
Викладач	Ситник О. М.
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/sitnik-oleksander-mikolajovich/
Контактний тел.	0972139300
E-mail:	oleksander_sytnyk@i.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4602 httpsdfn.mdpu.org.uacourseview.phpid=4602
Консультації	<i>Онлайн консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького

1. АНОТАЦІЯ

Оволодіння програмою освітнього компоненту «Історіософія» є важливою складовою системи підготовки здобувачів III освітнього рівня доктор Phd – обов'язковою навчальною дисципліною. Вона є своєрідним підсумком й одночасно – продовженням вивчення такої нормативної дисципліни, як «Українська історіософія».

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання навчальної дисципліни полягає в тому, щоб засвоїти необхідні компетенції курсу «Історіософія» та опанувати основними історіософськими концепціями й теоріями, задля оволодіння необхідними знаннями з історіософії та поглибленого розуміння історичних явищ і процесів, що безпосередньо пов'язані з історичним минулим.

Завданнями курсу є: встановлення визначення сутності історіософії; засвоєння філософсько-іраціональних уявлень про розвиток історичного процесу та відповідних теоретичних схем еволюції даного процесу; визначення законів історії та історичних закономірностей; засвоєння основних теоретико-методологічних засад археології України епохи як спеціальної галузі історичної науки; вивчення релігійно-філософської думки як засобу теоретичного мислення; дослідження значення історіософії в історичному процесі.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі історії, археології та інших історичних дисциплін; володіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження у сфері своєї професійно-наукової діяльності, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Загальні компетентності:

ЗК 1. Володіння системним науковим світоглядом, вміння застосовувати відповідні навички у своєї професійної діяльності;

ЗК 2. Здатність до розробки та реалізації всього послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження;

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 4. Здатність до створення та розвитку нових наукових ідей та використання їх у своєї наукових дослідженнях

ЗК 7. Набуття універсальних навичок науковця, уміння використовувати сучасні інформаційні технології, усні та письмові форми презентації результатів своєї наукової діяльності;

ЗК 8. Здатність працювати та орієнтуватися у сучасному міжнародному науковому просторі;

ЗК 10. Здатність до саморозвитку та самовдосконалення.

3. Фахові компетентності:

ФК 1. Знання та розуміння основних історичних подій і процесів вітчизняної та світової історії;

ФК 2. Знання всього комплексу інформаційного управління науковим дослідженням;

ФК 4. Знання можливостей та основних напрямів наукової співпраці у сфері історичної науки;

ФК 8. Здатність правильного використання методологічних основ наукового дослідження в галузі історичної науки та освіти.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Знання основних філософських концепцій та історичної методології, які можна використовувати в своїх наукових дослідженнях;

ПРН 2. Знання основ наукової розробки та виконання інноваційно-дослідницького завдання;

ПРН 3. Знання відповідних професійно-етичних норм та моральних цінностей науковця у професійної та життєвої діяльності;

ПРН 5. Знання теоретичних і практичних проблем сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю;

ПРН 6. Знання психічних властивостей людини, як цілісного утворення, та його зв'язок з навколишнім природним і соціальним середовищем;

ПРН 8. Здатність володіння навичками вибору методів і засобів вирішення завдань наукового дослідження;

ПРН 11. Вміння здійснювати аналітичний підхід до дослідження різних галузей історичної науки та археології;

ПРН 13. Здатність професійного використання іноземних мов для активної співпраці та презентації результатів своїх досліджень у міжнародному науковому співтоваристві.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	30	14	76

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. Загальна характеристика змісту та розвитку історіософії						
18	Тема 1. Поняття, значення та характеристика історіософії	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (12 год.)	1-8	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
20	Тема 2. Становлення історіософії	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (14 год.)	1-8	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
20	Тема 3. Історіософія модерної доби	Лекція (6 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (12 год.)	1-8	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2. Історіософія України						
20	Тема 4. Формування української історіософії	Лекція (6 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (12 год.)	1-8	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
20	Тема 5. Історіософія новітньої доби України	Лекція (6 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (12 год.)	1-8	Опитування, виконання завдань практичної	1-5	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний

				роботи		контроль)
22	Тема 6. Історіософська думка української діаспори	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (4 год.) Самостійна робота (14 год.)	1-8	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Поняття, значення та характеристика історіософії	1. Поняття історіософії 2. Значення історіософії в історичному процесі 3. Характеристика сутності історіософії. Закони історії
Тема 2. Становлення історіософії	1. Витоки історіософії 2. Характеристика історіософії доби Середньовіччя 3. Історіософія епохи Просвітництва
Тема 3. Історіософія модерної доби	1. Історіософія романтизму та віталізму 2. Історіософія ірраціоналізму та волюнтаризм 3. Історіософія фаталізму та антиперсоналізму О.Шпенглера 4. Історіософія екзистенціалізму 5. Історіософія А.-Дж.Гойнбі.
Тема 4. Формування української історіософії	1. Історіософія України-Руси 2. Характеристика історіософської думки в Середньовічній Україні. Історіософія Григорія Сковороди 3. Історіософія Кирило-Мефодіївського братства 4. Культурно-просвітницька історіософія громадівців
Тема 5. Історіософія новітньої доби України	1. Становлення історіософії самостійництва України 2. Історіософські погляди І. Франка 3. Історіософія М. Грушевського 4. Історіософська позиція В. Липинського 5. Історіософські погляди М. Хвильового 6. Історіософія Ю. Липи
Тема 6. Історіософська думка української діаспори	1. Історіософія Д. Донцова

2. Історіософська позиція Д. Чижевського
3. Історіософія М. Шлемкевича

7.3 СХЕМА КУРСУ (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема семінарського заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Поняття, значення та характеристика історіософії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття історіософії 2. Значення історіософії в історичному процесі 3. Характеристика сутності історіософії. Закони історії
Тема 2. Становлення історіософії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки історіософії 2. Характеристика історіософії доби Середньовіччя 3. Історіософія епохи Просвітництва
Тема 3. Історіософія модерної доби	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історіософія романтизму та віталізму 2. Історіософія ірраціоналізму та волюнтаризм 3. Історіософія фаталізму та антиперсоналізму О.Шпенглера 4. Історіософія екзистенціалізму 5. Історіософія А.-Дж.Тойнбі.
Тема 4. Формування української історіософії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історіософія України-Руси 2. Характеристика історіософської думки в Середньовічній Україні. Історіософія Григорія Сковороди 3. Історіософія Кирило-Мефодіївського братства 4. Культурно-просвітницька історіософія громадівців
Тема 5. Історіософія новітньої доби України	<ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення історіософії самостійництва України 2. Історіософські погляди І. Франка 3. Історіософія М. Грушевського 4. Історіософська позиція В. Липинського 5. Історіософські погляди М. Хвильового 6. Історіософія Ю. Липи
Тема 6. Історіософська думка української діаспори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історіософія Д. Донцова 2. Історіософська позиція Д. Чижевського 3. Історіософія М. Шлемкевича

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 1. Поняття, значення та характеристика історіософії	<ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте поняття історіософії 2. Проаналізуйте термінологію історіософії 3. Охарактеризуйте етапи формування історіософії як науки 4. З'ясуйте сутність історіософії 5. Проаналізуйте закони історичного розвитку
Тема 2. Становлення історіософії	<ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте витoki світової історіософії 2. Проаналізуйте основні тенденції світової історіософії 3. З'ясуйте основні історіософії доби Середньовіччя 4. Охарактеризуйте специфіку історіософії епохи Просвітництва
Тема 3. Історіософія модерної доби	<ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте характер історіософії віталізму 2. Охарактеризуйте специфіку історіософії волюнтаризму 3. Проаналізуйте історіософії антиперсоналізму
Тема 4. Формування української історіософії	<ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте історіософію провідних мислителів України-Руси 2. Проаналізуйте історіософію творів Г. Сковороди 3. Охарактеризуйте історіософську специфіку Кирило-Мефодіївського братства 4. Культурно-просвітницька історіософія громадянців
Тема 5. Історіософія новітньої доби України	<ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте історіософію М. Міхновського 2. Проаналізуйте історіософську спадщину І. Франка 3. Охарактеризуйте історіософію творів М. Грушевського
Тема 6. Історіософська думка української діаспори	<ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте історіософську спадщину Д. Донцова 2. Проаналізуйте історіософію творів Д. Чижевського 3. З'ясуйте історіософію М. Шлемкевича

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну
--	--

	<p>точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{\text{ср}}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{\text{ср}}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $\text{ПК} = (X_{\text{ср}}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{\text{ср}} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $\text{ПК} = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $\text{КТ} = \text{ПК} + \text{ПКР} = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $\text{ЗР} = (\text{ПО} + \text{Е}) / 2$</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.</p>

	Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни. Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аквинский Ф. Сумма теологии / Ф. Аквинский. – Ника-Центр, 2006 – . – Ч. II-I. – Вопросы 1-48; пер. с лат. С. И. Еремеева. – К.: Эльга. – 576 с.
2. Баган О. Історіософські есе. Відп. ред. Олександр Ситник. Мелітополь-Тернопіль: Науково-дослідний центр імені Дмитра Донцова; Вид-во «Крила», 2021. 384 с.
3. Бойченко І. В. Філософія історії: підруч. К.: Т-во «Знання»; КОО, 2000. 723 с.
4. Горський В. С. Історія української філософії [Текст]: підруч. / В. С. Горський, К. В. Кислюк. – К.: Либідь, 2004. – 488 с.
5. Грушевський М. С. Звичайна схема «руської історії» й справа раціонального укладу історії східного слов'янства [Текст] / М. С. Грушевський // Твори. У 50 т. – Л.: Світ, 2002. – Т. 1: сер. «Суспільно-політичні твори (1894-1907)». – С. 75–82.
6. Кислюк К. В. Історіософія в українській культурі: від концепту до концепції: монографія. Х.: ХДАК, 2008. 288 с.
7. Ясперс К. Про сенс історії / К. Ясперс // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями: хрестоматія: [навч. посіб.]; упоряд. В. В. Лях, В. С. Пазенок. – К.: Ваклер, 1996. – С. 184-210.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Августин Блаженный. Исповедь / Блаженный Августин // Об истинной религии. Теологический трактат / Блаженный Августин. – Мн.: Харвест, 1999. – С. 517-804. – (Классическая философская мысль).
2. Антонович В. Про українофілів та українофільство / В. Б. Антонович // Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори. – К.: Либідь, 1991. – С. 135-143.
3. Антонович В. Три національні типи народні / В. Б. Антонович // Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори. – К.: Либідь, 1991. – С. 90-101.
4. Арон Р. Вступ до філософії історії. Есе про межі історичної об'єктивності [Текст]: пер. з фр. / Р. Арон. – К.: Український центр духовної культури, 2005. – 580 с.
5. Баган О. Геополітичні візії в теоріях класичного українського націоналізму і сучасність / О. Баган // Бандерівські читання. Матеріали перших та других Бандерівських читань / Упоряд. Т. Бойко, Ю. Сиротюк. – К. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. – С. 110-125.

6. Баган О. Джерела світоглядного націоналізму Дмитра Донцова. Передмова / О. Баган // Донцов Д. Вибрані твори: у 10 т. / Упоряд., післям., комент. О. Баган. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2011 – . – Т. 1: Політична аналітика (1912-1918 рр.) / Передмова О. Баган. – С. 5-19.
7. Баган О. Rossica: російська цивілізація в історіософських інтерпретаціях: нариси. Відп. ред. Олександр Ситник. Мелітополь-Тернопіль: Науково-дослідний центр імені Дмитра Донцова; ТОВ «Видавництво Крила», 2022. 128 с.
8. Гриценко О. А. «Своя мудрість»: Національні міфології та «громадянська релігія» в Україні [Текст] / О. А. Гриценко. – К.: УЦКД, 1998. – 184 с.
9. Грушевський М. С. На порозі Нової України. Статті і джерельні матеріали / М. С. Грушевський; за ред. Л. Р. Винара. – Нью Йорк: Українське Історичне Товариство, 1992. – 278 с.
10. Донцов Д. Дух нашої давнини / Д. Донцов. – Дрогобич: Видавництво «Відродження», 1991. – 341 с.
11. Донцов Д. Дух Росії // пер. з нім. В. Вишинського, І. Зимомрі. – К.: Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2011. – 135 с.
12. Донцов Д. Заповіт Шевченка / Д. Донцов // Визвольний шлях. – 1974. – № 3-4. – С. 277-285.
13. Донцов Д. Ідеологія «чинного націоналізму» / Д. Донцов // Націоналізм: антологія; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2000. – С. 188-196.
14. Донцов Д. Націоналізм [Текст] / Д. Донцов // Твори. – Т. 1: Геополітичні та ідеологічні праці. – Л.: Кальварія, 2001. – С. 243–425.
15. Донцов Д. Незримі скрижалі Кобзаря (Містика лицарства запорозького) // Д. Донцов. – К.: Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2008. – 266 с.
16. Донцов Д. Підстави нашої політики. Твори. Т. 1: Геополітичні та ідеологічні праці. Л.: Кальварія, 2001. С. 91–242
17. Донцов Д. Сучасне політичне положення нації і наші завдання // Донцов Д. Вибрані твори: у 10 т. / Упоряд., післям., комент. О. Баган. – Дрогобич : ВФ «Відродження», 2011 – . – Т. 1: Політична аналітика (1912-1918 рр.) / Передмова О. Баган. – С. 21-37.
18. Зеньковский В. В. История русской философии. М.: Эксмо; Х.: Фолио, 2001. 896 с.
19. Кіян О. Історіософія Володимира Антоновича [Текст] / О. Кіян // Філософська думка. – 2006. – № 3. – С. 108–133. Русакова, О. Ф. Історіософія: структура предмета и дискурса [Текст] / О. Ф. Русакова // Вопросы философии. – 2004. – № 7. – С. 48–59.
20. Липа Ю. Призначення України [Текст] / Ю. Липа. – 2-ге вид. – Нью-Йорк: Говерля, 1953. – 305 с.
21. Маланюк Є. Малоросійство [Текст] / Є. Маланюк // Маланюк Є. Книга спостережень. Проза. – Торонто: «Гомін України», 1966. – Кн. 2. – С. 229–246.
22. Масненко В. В. Історична думка та націотворення в Україні (кінець ХІХ– перша третина ХХ ст.) [Текст] / В. В. Масненко. – К.–Черкаси: Відлуння Плюс, 2001. – 439 с.
23. Ситник О. М. Д. Донцов і проблема української національної ідеології // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Вип. XXVII. – Запоріжжя, 2009. – С. 140-143.
24. Ситник, О. Духовно-релігійний чинник в національно-визвольному русі на Закарпатті впродовж 1944–1953 рр. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 10/52 (2022), с. 34–47.
25. Ситник О. М. Ідеологічні процеси в Україні періоду другої половини ХІХ століття / О. М. Ситник // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія: Історія. – 2009. – Вип. 22. – Ужгород, 2009. – С. 126-129.

26. Ситник О. М. Засади української державної ідеології національної духовності та народовладдя / О. М. Ситник // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. 2005. Вип. 13. С. 173-177.
27. Ситник О. Концепт розвою української нації за новітньої доби у викладі Дмитра Донцова. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія Історія / ред. кол. Василь Ільницький (головний редактор) та ін. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка. Випуск 2/44 (2019). 105–118.
28. Ситник О. М. Національна свідомість як визначальний чинник українського державотворення в період першої половини ХХ століття // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія: Історія. – 2004. – Вип. 10. – С. 73-78.
29. Ситник О. М. Постать Богдана Хмельницького як історіософське підґрунтя національно-патріотичного виховання студентської молоді. *Версус*. № 7. 2016. С. 56-60.
30. Ситник О. Роля Володимира Антоновича у формуванні Михайла Грушевського як історика. *Український історик*. 1991–1992. № 3–4; 1–2. С. 169–177.
31. Ситник О. М. Світоглядний спротив більшовизму з боку українців Наддніпрянщини протягом 1920-х – початку 1930-х років як прояв незавершеності Української національної революції. *Український селянин: збірник наукових праць*. Вип. 18. Черкаси, 2017. С. 151-155.
32. Хвильовий М. Г. Україна чи Малоросія? / М. Г. Хвильовий // Твори: у 2 т. – К.: Дніпро, 1990 – . – Т. 2. – С. 576-621.
33. Шлемкевич М. Загублена українська людина / М. Шлемкевич // *Хроніка 2000*. – Вип. 39-40. – К., 2000. – Кн. 2. – С. 317-339.
34. Шлемкевич М. Сутність філософії / М. Шлемкевич // *Хроніка 2000*. – Вип. 37-38. – К., 2000. – Кн. 1. – С. 667-690.
35. Шлемкевич М. Українська синтеза чи українська громадянська війна / М. Шлемкевич // *Генеза : Філософія. Історія. Політологія*. – 1997. – № 1 (5). – К. : Вид-во «Генеза», 1997. – С. 74-101.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Бібліотека ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
3. Електронний каталог бібліотеки МДПУ імені Богдана Хмельницького. URL: <http://ver.mdpu.org.ua>
4. Методологія науки – Fajr. URL: sites.google.com/site/fajrru/Home/scientific